

5. Духнич О. Топ-50 українських блогерів в Facebook и twitter / О. Духнич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nv.ua/publications/virtualnye-geroi-politiki-i-zhurnalisty-tesnyat-pop-znamenitostey-v-facebook-i-twitter-infografika-nv-22945.html>.- Назва з екрану.
6. Наволока Ю.С. Хештег-текст как новый формат текста в интернет-пространстве (на примересоциальной сети «Инстаграм») / Ю.С. Наволока // Филологические науки. Вопросы теории и практики Тамбов: Грамота, 2018. – № 12 (90). – Ч. 3. – С. 568-573.
7. Хештег [Електронний ресурс]. – <https://uk.wikipedia.org/wiki/Хештег>. – Назва з екрану.
8. Яцимирська М. Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій) / М. Яцимирська // Вісник. – Серія «Журналістика» / Львівський національний університет ім. Івана Франка ; голов. ред. М. Присяжний. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – Вип. 30. – С. 267–276.

Ключові слова: медіатекст, соціальні мережі, медіа дискурс, хештег, хештег-текст.

Ключевые слова: медиатекст, социальные сети, медиа дискурс, хештег, хештег-текст.

Key words: media text, social networks, media discourse, hashtag, hashtag text.

НАЗАРЕНКО ОКСАНА МИКОЛАЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук

АНУФРІЄВА НАТАЛІЯ ДМИТРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри прикладної лінгвістики

ДІАЛОГІЧНІСТЬ ЯК ОСНОВНА ТЕКСТОВА КАТЕГОРІЯ

Прагматично-комунікативний аспект до вивчення тексту вказує насамперед на його діалогічність. Діалогічну орієнтацію тексту як його провідний чинник підкреслюють більшість сучасних дослідників, так, А. Мойсієнко зазначає: «Сприймаючи текст як специфічну мовну реальність, варто розглянути його як не менш специфічний процес, що протікає між свідомістю того, хто творить, і свідомістю того, хто сприймає» [4, с. 22]. Зважаючи на таке тлумачення тексту, можна розглядати його як діалог між свідомостями комунікантів: текст виступає посередником між суб'єктами комунікації, між їхніми картинами світу, світосприйняттям та світоуявленням. Проте комунікативно-прагматичний підхід є ширшим, він ураховує не тільки діалогічну взаємодію свідомостей комунікантів, а й комунікативні чинники цієї взаємодії: «...в комунікативному аспекті вихідним є положення про те, що текст зберігає у собі інформацію не тільки про

фрагмент картини світу, а й про комунікативну ситуацію, яка йому відповідає як засобові комунікації» [6, с. 8]. Діалогічність тексту як його визначальна риса дає підстави уналежнювати її до текстових параметричних ознак, а вивчення тексту й зумовлює пошук його базових характеристик – текстових категорій, що визначають процеси створення, функціонування та сприйняття тексту. Проте проблема «текстових категорій має кілька відкритих і спірних питань, що стосуються визначення співвідношення текстової й інших категорій мови, виокремлення головної текстової категорії, установавлення типології, кількості та ієрархічної підпорядкованості інваріантних ознак тексту» [8, с. 496], тому ця проблема не втратила свого дискусійного характеру.

У навчальних виданнях з лінгвістичного аналізу тексту пропонують різні типології текстових категорій. Так, І. М. Кочан розрізняє такі текстові категорії: цілісність, зв'язність, членування, лінійність, інформативність, структурно-сміслова завершеність, модальність, інтерсуб'єктивність, ефективність, переконливість, істинність, апелятивність, впливу, структурності [2, с. 44]. О. О. Селіванова виокремлює такі текстово-дискурсивні категорії: цілісності, дискретності (членованості), інформативності, зв'язності, континуума, референційності, антропоцентричності, інтерактивності, інтерсеміотичності [7, с. 201-239]. В. А. Кухаренко, яка одна з перших вітчизняних учених запропонувала типологію текстових категорій, ґрунтуючись на вивченні художнього тексту: членування, зв'язність (когезія і когерентність), проспекція, ретроспекція, антропоцентричність, хронотоп (локально-темпоральна віднесеність), концептуальність, інформативність, системність, цілісність (завершеність), модальність, прагматична спрямованість [3, с. 74-84]. К. С. Серажим щодо журналістського тексту виокремлює такі текстотвірні категорії: когезія, континуум, інтеграція, завершеність, ретроспекція і проспекція, модальність тексту [9, с. 38-47]. Комунікативний підхід домінує у визначенні текстових категорій А. Ф. Папіною, яка виокремлює п'ять глобальних категорій тексту [5, с. 93-326].

Узагальнюючи наявні підходи до визначення і типології текстових категорій, зазначимо, що в сучасній лінгвістиці тексту домінують кілька підходів до текстової діалогічності.

1. Діалогічність – принцип організації тексту відповідно до домінантного типу мовлення. Розмежування монологічного і діалогічного мовлення та тлумачення діалогу як хронологічно первинної, органічної форми комунікативної взаємодії зумовлює підвищену увагу до діалогу. Цей підхід орієнтує й пріоритетний розвиток вивчення діалогічного мовлення над монологічним як природного над штучним (Л. В. Щерба, Л. П. Якубинський)

2. Діалогічність – інтегральна ознака дискурсу. О. О. Селіванова, моделюючи дискурс, говорить про його інтегральну якість, що «забезпечує взаємодію всіх модулів – діалогічність» [7, с. 197]. На думку дослідниці, цю характеристику не можна ототожнювати з комуніка-

тивністю, тому що остання тлумачиться лише як аспект діалогічності. Загальна діалогічність представляє всі аспекти тексту й дискурсу, насамперед його цілісність в інших текстах та культурах. Зважаючи на це, метою тексту виступає не лише створення дискурсу, але й обмін інформацією, вплив, виховання, існування та розвиток етносу і взагалі людства.

3. Діалогічність – текстова категорія. Н. С. Болотнова виокремлює категорію діалогічності з-поміж інших текстових категорій: «Текст як завершене мовленнєве повідомлення, що має інформативно-смыслову та прагматичну сутність, завжди орієнтований «на іншого», навіть якщо цим «іншим» є сам автор. З огляду на це діалогічність тексту розглядають як найважливішу текстову категорію» [1, с. 164]. Авторка концепції вважає, що діалогічність реалізується в категоріях суб'єктності та адресованості, пов'язаних з образами автора та адресата. Ми підтримуємо третю позицію.

Визначаючи діалогічність як текстову категорію, ми пропонуємо виокремлювати два типи діалогічності залежно від напрямку дії – міжтекстову діалогічність і внутрішньотекстову. Міжтекстова діалогічність здебільшого отожднюється з інтертекстуальністю, тобто взаємозв'язком, взаємо впливом і взаємопроникненням текстів одне в одного: наявність цитат, алюзій, ремінісценцій актуалізує міжтекстовий зв'язок та посилює діалогічні відношення. Внутрішньотекстова діалогічність реалізована як в текстовому просторі на рівні суб'єктно-персонажної взаємодії, так і в комунікативному акті «автор – текст – читач» через вербальні маркери підкатегорій мовця й адресата.

Список використаної літератури:

1. Болотнова Н. С. Филологический анализ текста : [учебное пособие] / Н. С. Болотнова. [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Флинта : Наука, 2007. – 520 с.
2. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навчальний посібник / І. М. Кочан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 423 с.
3. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту: [підручник для студентів старших курсів філологічних спеціальностей] / В. А. Кухаренко. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 272 с.
4. Мойсієнко А. К. Текст як аперцепційна система / А. К. Мойсієнко // Мовознавство. – 1996. – № . – С. 20-25.
5. Папина А. Ф. Текст : его единицы и глобальные категории / А. Ф. Папина. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – 368 с.
6. Радзівєвська Т. В. Комунікативно-прагматичні аспекти текстотворення. Автореф. дис. ... докт. філол. наук. 10.02.15. – загальне мовознавство / Т. В. Радзівєвська. – К., 1999. – 33 с.
7. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации : [Монографическое учебное пособие] / Е. А. Селиванова. – К. : ЦУЛ, «Фитосоциоцентр», 2002. – 336 с.
8. Селиванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : [Підручник] / О. О. Селиванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.

9. Серажим К. С. Текстознавство: Підручник / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.

Ключові слова: категорія діалогічності, адресант, адресат, суб'єктно-текстова та міжтекстова взаємодія.

Ключевые слова: категория диалогичности, адресант, адресат, субъектно-текстовое и межтекстовое взаимодействие.

Key words: category of dialogism, addresser, addressee, subject-text and intertext interaction.

ПАХОМОВА ОЛЕНА АНАТОЛІВНА

Криворізький юридичний коледж
Національного університету «Одеська юридична академія»,
викладач, кандидат філологічних наук

СПОЛУЧНИКИ В МОВІ ЗАКОНОДАВСТВА

Сучасний період розвитку українського суспільства зумовлює поглиблений науковий інтерес до національного законодавства, зокрема – до мови нормативно-правових актів, яка оформлює політичні рішення, робить їх придатними для використання. Мова законодавчої бази нашої держави є об'єктом дослідження як учених-юристів, так і вчених-мовознавців (таких, як Н.Артикуца, З.Тростюк, М.Панов, В.Стратонов, І.Біля-Сабадаш, В.Пивоваров, Т.Дудах та ін.). Необхідність лінгвістичного дослідження сучасних законодавчих текстів пов'язана із процесом удосконалення національного права, адже адекватне мовне вираження правової норми багато в чому визначає ефективність законодавства, сприяючи повноцінному захисту прав окремих громадян, юридичних осіб і держави.

Від мови законодавства вимагають перш за все особливої точності, ясності, однозначності. Ці вимоги зафіксовані в «Методичних рекомендаціях щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки», ухвалених Міністерством юстиції України 21.11.2000, та в «Правилах підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України» від 06.09.2005. Зокрема, у цих документах зазначається, що текст нормативно-правових актів має викладатися стисло, зрозуміло і точно, що особливо увагу необхідно звертати на юридичну термінологію: визначення терміна повинно відповідати тому змісту, який у нього вкладають вчені та юристи, і він має бути уніфікованим по всьому тексту закону. Таким чином, згідно з цими документами кожному виразу має приписуватися лише один зміст, і навпаки, кожна думка повинна мати лише одне мовне вираження. Очевидно, що ця вимога стосується не тільки спеціальної термінології, а й мовних одиниць допоміжного характеру, якими є граматичні сполучники. Однак на